

et resultat af den nye internationale arbejdsdeling, hvor den hidtidige import-substitutionsmodel har spillet fallit. Ifølge Glauser har dette medført, at det lantinamerikanske borgerskab overalt tvinger sine interesser igennem i samarbejde med den internationale kapitalisme. Dette har i realiteten frataget mellemlagene enhver mulighed for en selvstændig udvikling, således at de nu har valget mellem en betingelsesløs underkastelse under de monopolistiske gruppers dominans eller at slutte sig til de stadig mere omfattende arbejder- og folkebevægelser.

Dette revolutionære potentiale analyseres i en artikel af Finn Skårderud ("Latin-Amerikas lange marsj. 20 år etter den cubanske revolusjon"), der er en historisk oversigt over klassekampens udvikling fra den væbnede guerillakrig med basis i landområderne over guerillaens fallit frem til dagens klassekamp, som i højere grad er funderet i industriarbejderklassen i byerne. Artiklen giver trods en del forenklinger et godt billede af de revolutionære kræfters stilling i Latinamerika. I modsætning til Glauser mangler Skårderud en tilstrækkelig analyse af dagens situation, således at han uden væsentlige forbehold sætter lighedstegn mellem de omfattende strejker og en umiddelbar revolutionær situation.

Foruden disse to artikler findes i temanummeret en særdeles interessant artikel om "Ideologiformidling i Mexico" af Inger Elisabeth Hansen, der analyserer et ellers ret forsømt område omkring den ideologiske og kulturelle afhængighed og mediernes rolle som demobiliserende faktor. Endelig findes en artikle om Carters Latinamerika-politik, der sætter kravene om respekt for menneskerettighederne ind i sammenhængen med USA-kapitalens interesser i området.

Tidsskriftet har hidtil ikke været særlig udbredt i Danmark, men det må anbefales folk med interesse for aktuelle artikler om venstrefløjsdebatten og problemer i den tredje verden at være opmærksom på "Kontrast".

Jørgen Würtz Sørensen

Hans Martens, Danmarks ja, Norges nej. EF-folkeavstemningerne i 1972, Dansk Udenrigspolitisk Instituts skrifter, København: Munksgaard, 1979, 242 s. 96,20 kr.

Siktemålet med denne boken er adskillig mindre ambisiøst enn tittelen antyder. Hans Martens har ikke til hensikt å foreta en allmen sammenlignende studie av folkeavstemningene om EF i Danmark og Norge. Hans studieobjekt er de to folkebevægelserne mot EF. Formålet er å analysere og sammenligne "deres interne forhold samt relationer og funksjoner i det politiske system" (s. 9) for derigjennom å "undersøge organisationernes rolle i den udenrigspolitiske beslutningsprosess" (s. 10). Denne oppgaven løser han, efter min vurdering, meget tilfredsstillende. Boken inneholder en solid, detaljrik og overbevisende empirisk analyse av folke-

et resultat af den nye internationale arbejdsdeling, hvor den hidtidige import-substitutionsmodel har spillet fallit. Ifølge Glauser har dette medført, at det latinamerikanske borgerskab overalt tvinger sine interesser igennem i samarbejde med den internationale kapitalisme. Dette har i realiteten frataget mellemlagene enhver mulighed for en selvstændig udvikling, således at de nu har valget mellem en betingelsesløs underkastelse under de monopolistiske gruppers dominans eller at slutte sig til de stadig mere omfattende arbejder- og folkebevægelser.

Dette revolutionære potentiale analyseres i en artikel af Finn Skårderud ("Latin-Amerikas lange marsj. 20 år etter den cubanske revolusjon"), der er en historisk oversigt over klassekampens udvikling fra den væbnede guerillakrig med basis i landområderne over guerillaens fallit frem til dagens klassekamp, som i højere grad er funderet i industriarbejderklassen i byerne. Artiklen giver trods en del forenklinger et godt billede af de revolutionære kræfters stilling i Latinamerika. I modsætning til Glauser mangler Skårderud en tilstrækkelig analyse af dagens situation, således at han uden væsentlige forbehold sætter lighedstegn mellem de omfattende strejker og en umiddelbar revolutionær situation.

Foruden disse to artikler findes i temanummeret en særdeles interessant artikel om "Ideologiformidling i Mexico" af Inger Elisabeth Hansen, der analyserer et ellers ret forsømt område omkring den ideologiske og kulturelle afhængighed og mediernes rolle som demobiliserende faktor. Endelig findes en artikel om Carters Latinamerika-politik, der sætter kravene om respekt for menneskerettighederne ind i sammenhængen med USA-kapitalens interesser i området.

Tidsskriftet har hidtil ikke været særlig udbredt i Danmark, men det må anbefales folk med interesse for aktuelle artikler om venstrefløjsdebatten og problemer i den tredje verden at være opmærksom på "Kontrast".

Jørgen Würtz Sørensen

Hans Martens, Danmarks ja, Norges nej. EF-folkeavstemningerne i 1972, Dansk Udenrigspolitisk Instituts skrifter, København: Munksgaard, 1979, 242 s. 96,20 kr.

Siktemålet med denne boken er adskillig mindre ambisiøst enn tittelen antyder. Hans Martens har ikke til hensikt å foreta en allmen sammenlignende studie av folkeavstemningene om EF i Danmark og Norge. Hans studieobjekt er de to folkebevægelserne mot EF. Formålet er å analysere og sammenligne "deres interne forhold samt relationer og funksjoner i det politiske system" (s. 9) for derigjennom å "undersøge organisationernes rolle i den udenrigspolitiske beslutningsprosess" (s. 10). Denne oppgaven løser han, efter min vurdering, meget tilfredsstillende. Boken inneholder en solid, detaljrik og overbevisende empirisk analyse av folke-

bevegelseenes tilblivelse, interne organisasjon, arbeidsvilkår og relasjoner til de politiske omgivelser. Spesielt interessant er hans redegjørelse for bevegelseenes historiske røtter tilbake til de tidlige 60'erne. Martens legger særlig vekt på kontrasten mellom den løse, kaotiske, ressursfattige og ineffektive danske bevegelse og det velsmurte norske anti-EF maskineri. Noen få tall taler sitt tydelige sprog om forskjellen mellom de to organisasjonene: Den norske folkebevegelsen forvaltet i alt ca. 7,5 millioner kroner, den danske kun 1,5 millioner (s. 109). Den norske hadde ved folkeavstemningen rundt 120 ansatte medarbeidere, den danske kun 5-6 stykker (s. 110). Dessuten hadde den norske en sterk sentral ledelse som var i stand til å ta hurtige beslutninger, mens den danske organisasjon helt til selve slutfasen var preget av indre strid. Hovedforskjellen mellom de to bevegelsene ligger, ifølge Martens, i deres ulike ideologiske og finansielle basis: Den danske EF-motstand var hovedsaklig idebasert idet den bygget på nasjonalistisk motvilje mot europeisk integrasjon. Bevegelsen ble startet av en blanding av borgerlige og sosialistiske smågrupper - som tilsammen bevilget en startkapital på 9000 kr. i januar 72. (s. 92). I Norge var det samme nasjonalistiske element i aller høyeste grad til stede, men det gikk sammen med kapital-sterke gruppe-interesser (melkesentralene alene skjøt inn en start-kapital på 300.000 kr. i løpet av 1970) og populistisk ideologi. Det historisk betingede nære slektskap mellom nasjonalisme, utkant-opprør og by-radikalisme var nøkkelen til Folkebevegelsens suksess i Norge. Det var denne ideologiske arv fra 1814, 1884 og 1905 som gjorde det mulig for storbønder og kommunister, puritanere og kulturradikale, fiskeskippere og metallarbeidere å etablere en felles plattform mot EF. (Listen over initiativtagerne til Folkebevegelsens ledelse å holde dette konglomeratet samlet - ihvertfall utad. Det var nettopp en slik samlende ideologi og velfylt pengesekk den danske folkebevegelsen manglet. Derfor forble den temmelig ineffektiv inntil de siste par månedene før folkeavstemningen.

Spørsmålet er så om denne forskjell var avgjørende for Norges nei og Danmarks ja til EF. Derom kan man naturligvis aldri si noe sikkert. Folkebevegelsene kan enten sees som et produkt av det givne ideologisk og sosiale utgangspunkt i de to land eller de kan betraktes som uavhengige variable, dvs. som en av årsakene til avstemningsresultatet. Etter hvert som begivenhetene (og emosjonene) fra 1978 kommer mer på avstand vil jeg anta at det første perspektiv vil vinne frem. Dermed vil den norske folkebevegelsen fremstå som katalysator og organisator av den motstand som allerede lå latent i befolkningen.

Martens fastslår avslutningsvis at "den udslagsgivende faktor for forskjellen mellom Danmark og Norge har imidlertid været den massive støtte, der kom fra norsk landbrug....der er derfor ingen tvivl om, at det i høj grad var "penge-

sekken" der bestemte". (s. 175). Det er jeg tilbøyelig til å gi ham rett i. Hvis så er tilfelle, kan man reise det generelle spørsmål om idébaserte synspunkter har noen mulighet til å vinne frem i strid med sterke økonomiske interessegrupper: Er politisk deltagelse blitt så ressurskrevende at kun de velorganiserte og velfinansierte interesser kan gjøre seg gjeldende? Man kan også spørre om ikke denne tendensen vil være særlig sterk ved en langvarig folkeavstemningskampanje. Resultatet av Martens analyse kan således virke noe nedslående fra et ideal-demokratisk synspunkt. Likevel bør man ikke av dette trekke den konklusjon at politiske goder uten videre kan anskaffes bare pengesekken er stor nok. Det fikk ikke minst de norske EF-tilhengere erfare i 1972. Penger er åpenbart en nødvendig, men ingen tilstrekkelig forutsetning for politisk suksess.

Efter all den ros skal der dog anføre tre kritiske punkter: 1) Hovedvekten i boken ligger, som nevnt, på folkebevegelsenes tilblivelse, organisasjon og ytre relasjoner. Derimot er avsnittet om deres egentlige aktiviteter under selve kampanjen altfor kortfattet. Her burde det også vært med en mer inngående vurdering av organisasjonenes sosiale og geografiske rekruttering på gressrøttene. Denne utilstrekkelige behandling av grunnplansaktivitetene gjør at Martens går glipp av et hoved-poeng i den norske EF-striden: Ved hjelp av sin omfattende og meget aktive gressrot-organisasjon kunne Folkebevegelsen på et tidlig tidspunkt prege selve debatt-klimaet på en slik måte at EF-tilhengerne ble meget forsiktige med å opptre utad i det hele tatt. Dermed fikk tilhengers kampanje, som først startet for alvor tidlig i 1972, ikke den forventede effekt. (Som det fremgår av bilag 1 A, s. 188, om opinionsundersøkelsene, maktet ikke tilhengerne i Norge å øke sin oppslutning med mer enn 3-4 pct. fra januar til september 1972. til tross for enorm tilgang av økonomiske, organisatoriske og politiske ressurser). Dette kan ikke forklares på annen måte enn at Folkebevegelsen allerede før ja-kampanjen begynte hadde mobilisert den latente EF-motstanden så kraftig at den i stor grad var uimottagelig for tilhengers argumenter. I virkeligheten var kampen vunnet før det andre laget var kommet på banen.

2) Stort sett virker Martens bruk av forskjellige kilder tilforlataelig - og han har også stor fortjeneste av å ha bragt opp i dagens lys mange tidligere ukjente data. Men hans anvendelse av subjektive norske kilder må jeg i noen grad reservere meg mot. For en norsk leser er for eksempel hans bruk av Håkon Lie (Arbeiderpartiets omstridte sekretær i 50'erne og 60'erne) oppsiktsvekkende. Flere ganger bruker han utsagn fra Lies memoarer, "slik jeg ser det", til å karakterisere Folkebevegelsens ledelse (s. 104-105) og motstandernes ideologi (s. 137 og 145). Likeledes bruker han et sted Folkebevegelsens pressetjeneste som grunnlag for å beskrive motivene for Høyres pro-EF standpunkt (s. 136). I det opphetede politiske klima under EF-striden bør man, efter min mening, ikke legge vekt på slike

subjektive beskrivelser av motparten. Slik utsagn er kun egnet til en vurdering af kilden selv, for eksempel dens behov for å mistenkeliggjøre motparten.

3) Martens analyse er primært empirisk orientert - og lykkes i sitt forsett på dette punkt, men hans bidrag til den teoretiske debatt om de indre processer i organisasjoner av denne typen er meget beskjedent. Hans forsøk på å knytte fremstillingen i noen grad til en bestemt beslutningsmodell ("garbagecan"-modellen utviklet av Cyert, March og Olsen) er ikke vellykket. Beskrivelsen av modellen (s. 113-114) er altfor kortfattet og generell til å gi grunnlag for empirisk analyse. Det er trolig også grunnen til at modellen utnyttes på en meget tilfeldig måte i den videre fremstilling.

Disse svakheter til tross, er jeg ikke i tvil om at Martens bok vil forsvare en plass som en av grunnbøkene i fremtidige studier av EF-striden i Danmark og Norge.

Helge Ole Bergesen

Erik Helmer Pedersen, Landbruksrådet som erhvervspolitisk toporgan 1919-33, Studier i de danske landbrugsorganisationers historie, Landbohistoriske skrifter 6, København: Landbrugshistorisk Selskab, 1979, 667 s. 165,00 kr.

Det må nødvendigvis påkalde sig opmærksomhed hos politologer, når der i historieforskningen anvendes teorier og begrebsapparater hentet fra politologien. Når der som i det foreliggende tilfælde desuden er tale om en afhandling, der må siges at behandle en ganske central problemstilling for forståelsen af udviklingen i dansk politik i perioden 1919 til 1933, nemlig udviklingen i landbrugsorganisationernes rolle og funktion i det nævnte tidsrum, bliver interessen naturligvis ikke mindre.

Når man som politolog skal vurdere resultaterne af en historieforskning, hvori der eksplicit er blevet anvendt teorielementer fra politologien, rejser der sig imidlertid det problem, at man ikke med rimelighed kan forvente en detaljeret fremstilling af disse teorielementer og deres gyldighedsområde. For historikeren har den teoretiske side af sagen ikke været hovedsigtet. Alligevel må man kunne konstatere, at en anvendelse af politologiske begreber og teorielementer inden for historieforskningen stiller ganske særlige krav til historikerne. Ligesom politologer ikke ved empiriske undersøgelser kan sætte sig ud over de historiske data og de metodiske problemer, der måtte være forbundet med deres anvendelse, kan historikere ikke sætte sig ud over de politologiske teoriers eller teorielementers gyldighedsområde og bærekraft. Det afgørende for en politolog i sin vurdering af historiske forskningsresultater fremkommet blandt andet